

Constantin Brâncuși (1876–1957) la Moma (text: Adrian Grauenfels)

Observăm în ultimii ani o efervescentă legată de opera marelui Constantin Brâncuși, un interes internațional, pentru cel numit cel mai revoluționar sculptor al secolului XX. Europa dar și Statele Unite se întrec în a-l expune, iar presa și critica scotolesc toate cotloanele biografiei sale care recunoaștem este departe de a fi una banală. Fără a fi un aventurier spiritual, sau un don Quichote cu daltă și ciocan, Brâncuși produce o sculptură atât de diferită de tot ce se cunoștea încât obiectele trimise pentru o expoziție în toamna anului 1926, la Galeria Brummer, (una dintre galeriile renumite din New York), 20 de opere au ajuns în vamă, însă nu toate au trecut de controlul vameșilor, care au fost șocați de forma lucrărilor. Aceștia au considerat că una dintre lucrări, „Pasăre în spațiu” nu poate fi încadrată în domeniul artei, așa că au taxat-o cu 40% din valoarea ei de vânzare. Astfel, Brâncuși a fost obligată să plătească 240 de dolari ca să reentre în posesia sculpturilor sale.

Indignat, Brâncuși a trimis o scrisoare:

„Funcționarii vamali fac eroare de a crede că toate Păsările pe care le-am expus sunt la fel toate și doar titlul diferă. Pentru a sfârși cu această eroare ar trebui să le expunem public pe toate, iar abia atunci își vor da seama ce

greșeală fac. Vor realiza atunci că acestea sunt rodul muncii mele legitime și că scopul meu nu a fost acela de a produce articole de serie pentru a face profit”.

Din Franța, sculptorul Brâncuși a contestat în instanța decizia luată de vamă, acționând împotriva statul american. Brâncuși nu s-a prezentat la proces dar i-a însărcinat pe **Edward Steichen**, fotografatul care-i cumpărase „Pasărea în spațiu”, avocatul Maurice Speiser, un iubitor de artă care acceptase cazul fără a pretinde vreun onorariu, și Charles Lane, un alt avocat cunoscut - să îl reprezinte.

Iată o scrisoare adresată de Brâncuși consulului american în chestiunea vămii:

„Am avut pentru prima dată ideea acestei forme din bronz în 1910, iar de atunci am reflectat pe marginea ei, și am studiat-o îndelung. Am conceput-o ca o creație în bronz, și am făcut un model în ipsos. L-am dat apoi la turnat, împreună cu formula pentru aliajul de bronz și alte indicații necesare. Când am primit forma turnată, a trebuit să astup găurile de aer și miezul, să corectez defectele de turnare și să șlefuiesc bronzul cu pila și cu un șmirghel foarte fin. Toate acestea le-am făcut singur, manual; finisajul artistic presupune foarte mult timp și este similar cu a lua totul de la început. Nu am permis nimănui să facă finisajul, deoarece acest bronz era propria mea creație specială și nimeni în afară de mine nu ar fi putut să-l facă suficient de bine încât să mă mulțumească”.

Domnisoara
Pogany - 1913

Muzeul de artă modernă al orașului NY - Moma, a organizat o mare retrospectivă în anul 2019 ca un ecou al primei sale apariții în Statele Unite, la Armory Show din anul 1913, alături de Duchamp, Matisse, Picasso. Un critic de la Vanity Fair a comentat că sculpturile expuse erau „deranjante, atât de tulburătoare, încât au modificat complet atitudinea multor New Yorkezii spre o întregă ramură a artei”. Într-adevăr, formele simple și înșelătoare ale lui Brâncuși nu semănau cu nimic altceva, cunoscut în lumea artei clasice. În loc să modeleze lutul ca și colegii săi, Brâncuși și-a sculptat opera direct din lemn sau piatră sau a turnat-o în bronz. În același timp, a respins realismul, preferând ca sculpturile sale să evoce, sau să sugereze mai degrabă decât să semene cu subiectul vizat. Brâncuși a realizat și soclurile multora din dintre sculpturile sale, ele însele fiind construcții complexe care au devenit parte a sculpturii. Muta adesea lucrări de la un soclu la altul sau le așeza direct pe podeaua studioului său, astfel încât ele să trăiască în lumea reală alături de obiecte obișnuite și printre oameni.

Născut în România rurală, Brâncuși s-a mutat la Paris în 1904, unde și-a înființat studioul și s-a cufundat rapid în cercurile de artă avangardiste. În orașul său adoptiv, a îmbrățișat un spirit experimental modern, inclusiv un interes pentru mașinăriile moderne dar și cultura populară. Alături de prietenul său Man Ray, a realizat filme care i-au capturat viața în studio - lucrând cu materialele și muzele sale, dând viață operelor de artă prin mișcare și recombinație și dezvăluind sursele sale de inspirație, cum ar fi animalele în joc, lumina în natură și dansul. Cu toate acestea, până la moartea sa, s-a prezentat cu mândrie ca un străin - cultivându-și imaginea de țăran, cu barbă lungă, cămașă lungă de lucru și sandale. Contrastele afectau și creația sa artistică, care depindea atât de tehnicile antice, cât și de tehnologiile contemporane.

Coloana infinitului 1918

Catalogul expoziției subliniază că 11 sculpturi de Brâncuși (din proprietățile muzeului MoMA) vor fi prezentate împreună pentru prima dată, alături de desene, fotografiile și filme. O selecție de materiale arhivistice nemaivăzute aruncă lumină asupra relațiilor sale cu prieteni, colecționari și patroni, inclusiv muzeul Moma. Ceea ce se conturează este un portret al unui artist a cărui abordare inventivă și plină de risc a schimbat cursul artelor care au urmat. Și ca să nu rămânem nedumeriți cu soarta procesului Brâncuși contra vămilor USA iată finalul afacerii:

În toamna anului 1928, judecătorul Byron Waite a făcut public verdictul: „*Obiectul luat acum în discuție este frumos și simetric în formele sale și, chiar dacă pot exista unele dificultăți în asocierea sa cu o pasăre, nu este mai puțin plăcut de privit și de apreciat din punct de vedere ornamental, iar acum că avem dovezile că este produsul original al unui sculptor profesionist și că, de fapt, este o sculptură și o operă de artă în conformitate cu declarațiile persoanelor mai sus menționate, susținem protestul și decidem că are dreptul la intrarea în țară fără a se supune taxelor vamale*”.

AG, cu multumiri dnei Lydia Elron pentru catalogul MOMA

Negresa blonda II

Socrates

